www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

Modeling of English Language Motivational Selves Based on Language Performance with Mediating Role of English Language Learning Anxiety in High School Students

Mahbobeh Zaremarzoni[1], Alireza Homayouni[2,*], Rajabali Mohammadzadehedmollaii[3], Hamed Barjasteh[4]

[1] Department of Psychology, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran
[2] Department of Psychology, Bandargaz Branch, Islamic Azad University, Bandargaz, Iran
[3] Department of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran
[4] Department of English Language and Literature, Ayatollah Amoli Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran

**Corresponding author: Alireza Homayouni, Department of Psychology, Bandargaz Branch, Islamic Azad University, Bandargaz, Iran., Email: homayouni.ar@gmail.com*

Article Info

Keywords: *English learning anxiety, Language motivational selves' system, English language learning, Students*

Abstract

Introduction: Language learning is the product of the complex interaction of internal factors of thinking and cognition, and external factors of emotions and social and cultural interactions. Second language learning anxiety as one of the types of educational anxiety can affect learners' performance. So, the aim of this study was the modeling of English language motivational selves based on language performance with mediating role of English language learning anxiety in high school students.

Methods: The present study was a correlational study based on structural equation modeling. The statistical population consisted of third grade female high school students in the academic year 2017-2018, in which 260 people were selected using cluster random sampling. Data collection tools included Horwitz et al. English language class anxiety questionnaire (1986), Taguchi et al. language motivational selves' system questionnaire (2009), and the language lesson score of the language performance index. To analyze the data in descriptive statistics, mean and standard deviation were used and at the level of inferential statistics, structural equation modeling was used with SPSS 24 and Amos 23 softwares.

Results: The findings showed that there is a significant relationship between language motivational selves system and English language anxiety with language performance. English anxiety mediates the relationship between language motivational selves' system and language performance. Also, the research model was approved and in general, 30% of English language performance can be explained by the language motivational selves' system and English language anxiety [$p \geq 0.001$].

Conclusion: The results of this study showed that the language motivational selves system can reduce language anxiety and ultimately lead to improved learning status in learners.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۵، شماره ۳، ۱۴۰۱
صفحات: ۲۳۳-۲۴۱

مدل یابی خودهای انگیزشی زبان انگلیسی بر اساس عملکرد زبان با نقش میانجی اضطراب یادگیری زبان انگلیسی در دانش آموزان مقطع دوم متوسطه

محبوبه زارع مرزونی [۱]، علیرضا همایونی [۲*]، رجبعلی محمدزاده ادملایی [۳]، حامد برجسته [۴]

[۱] گروه روانشناسی تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران
[۲] گروه روانشناسی، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران
[۳] گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
[۴] گروه زبان و ادبیات انگلیسی، واحد آیت الله آملی، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران

*نویسنده مسوول: علیرضا همایونی، گروه روانشناسی، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران. ایمیل: homayouni.ar@gmail.com

چکیده

مقدمه: یادگیری زبان محصول تعامل پیچیده عوامل درونی تفکر و شناخت، و عوامل بیرونی هیجانات و تعاملات اجتماعی و فرهنگی است. اضطراب یادگیری زبان دوم به عنوان یکی از انواع اضطراب‌های آموزشی می تواند بر عملکرد فراگیران تاثیر می‌گذارد. این پژوهش با هدف مدل یابی خودهای انگیزشی زبان انگلیسی بر اساس عملکرد زبان با نقش میانجی اضطراب یادگیری زبان انگلیسی در دانش آموزان مقطع دوم متوسطه انجام شد.

روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع پژوهش های همبستگی مبتنی بر روش مدل یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری را شامل دانش آموزان دختر سال سوم متوسطه اول در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ تشکیل دادند که تعداد ۲۶۰ نفر با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه اضطراب کلاس زبان انگلیسی هوروتیز و همکاران (۱۹۸۶)، پرسشنامه سیستم خودهای انگیزشی زبان تاگوچی و همکاران (۲۰۰۹) و نمره درس زبان عنوان شاخص عملکرد زبان بودند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در آمار توصیفی از میانگین و انحراف استاندارد و در سطح آمار استنباطی از مدل یابی معادلات ساختاری با نرم افزارهای SPSS ۲۴ و Amos ۲۳ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بین سیستم خودهای انگیزشی زبان و اضطراب زبان انگلیسی با عملکرد زبان رابطه معنی داری وجود دارد. اضطراب زبان انگلیسی در رابطه بین سیستم خودهای انگیزشی زبان با عملکرد زبان نقش میانجی دارد. همچنین مدل پژوهش تایید شد و به طور کلی ۳۰ درصد از عملکرد زبان انگلیسی توسط سیستم خودهای انگیزشی زبان و اضطراب زبان انگلیسی قابل تبیین است [$p\leq$۰۰۱/۰].

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان داد که سیستم خودهای انگیزشی زبان می تواند سبب کاهش اضطراب زبان گردد و نهایتا منجر به افزایش یادگیری زبان در یادگیرندگان شود.

واژگان کلیدی: اضطراب یادگیری زبان، خودهای انگیزشی، عملکرد زبان انگلیسی، دانش آموز

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

مقدمه

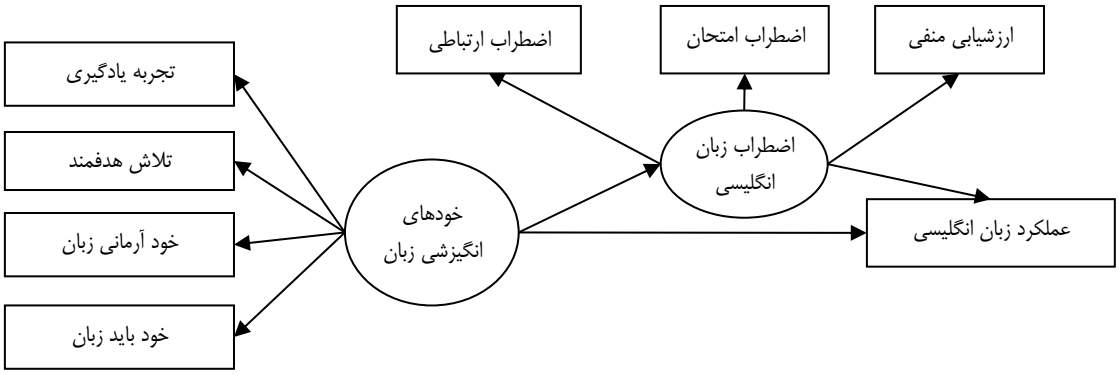
زبان به عنوان توسعه یافته ترین ابزار فکری، برای برقراری ارتباط بین انسان‌ها و جوامع به کاربرده می‌شود و انتقال مفاهیم پیچیده ذهنی را به ساده‌ترین و کامل‌ترین شکل ممکن میسر می‌سازد [۱]. در جوامع مختلف فرآیند توسعه و آموزش علمی زبان (Language) در نظام های آموزشی صورت می‌گیرد و این مسیر یادگیری برای دانش آموزان می تواند با اضطراب همراه باشد؛ اضطراب جزء جدایی ناپذیر تجربه و طبیعت بشر بوده و می‌تواند به علایم شناختی (Cognitive)، عاطفی (Emotional)، فیزیکی (Physical) و رفتاری (Behavioral) منجر شود [۲]. یکی از انواع اضطراب‌های آموزشی مهم، اضطراب یادگیری زبان (language learning anxiety) است. بر طبق نظریه هورویتز و همکاران ۱۹۸۶ اضطراب زبان متغیر و سازه مهمی در یادگیری زبان است. این اضطراب که دارای سه مولفه اضطراب امتحان، ترس از ارزیابی منفی و ترس از کلاس زبان می‌باشد مفهوم پیچیده ای از احساسات، هیجانات، عقاید و رفتارهای مرتبط با یادگیری زبان را در بر می گیرد که به علت منحصر به فرد بودن یادگیری زبان خارجی ایجاد می شود؛ یادگیرندگان زبان انگلیسی معمولا احساس می کنند که زبان انگلیسی فشارزاترین کلاسی است که تاکنون داشته اند و ترس از برقراری ارتباط را نوعی «خجالت کشیدن» که به هنگام برقراری ارتباط فرد با دیگران چه در گوش دادن (اضطراب دریافت کننده) چه در صحبت کردن (اضطراب ارتباط شفاهی) اتفاق می افتد، اطلاق می کنند. به ویژه در کلاس های زبان خارجی، دانش آموز ممکن است در مورد عدم کنترل آنچه در فعالیت های ارتباطی اتفاق می افتد، نگران باشد و ممکن است احساس کند که دیگران همیشه اقدامات او را ارزیابی می کنند. اضطراب زبان خارجی نباید بعنوان ترس های انتقال یافته به یادگیری زبان خارجی تلقی شود، بلکه بعنوان ترکیبی واضح از ادراکات خود، اعتقادات، احساسات و رفتارهای مربوط به کلاس یادگیری زبان خارجی است [۳]. اضطراب زبان خارجی ناشی از چگونگی ادراک خود، اعتقادات، احساسات و رفتارهای مربوط به کلاس یادگیری زبان خارجی بوده که از منحصر به فرد بودن فرایند یادگیری زبان ناشی می‌شود و به نظر می رسد که به طور موثری بر عملکرد زبان تاثیر دارد [۴].

از طرفی از مهمترین عواملی که در میزان تجربه یادگیری، اضطراب یادگیری و حتی عملکرد دانش آموزان اثر گذار است می توان به انگیزش (Motivation) اشاره نمود [۵]. به طور کلی انگیزش به میل و اشتیاق برای کسب موفقیت و شرکت در فعالیت هایی اشاره دارد که موفقیت در آن ها به کوشش و تلاش یادگیرندگان وابسته است و تصویر ذهنی دانش آموزان در مورد خود را تحت تاثیر قرار خواهد داد و به آن ها کمک می کند تا برای یادگیری زبان برانگیخته شوند و با انگیزه بیشتر به سمت یادگیری زبان هدایت شوند [۶]. نظریه خودهای انگیزشی زبان دوم (The L2 motivational self-system) که توسط دورنیه ۲۰۰۵ مطرح شد به تعیین گرایش های انگیزشی در فرایند یادگیری زبان انگلیسی اشاره دارد و با اساس قرار دادن الگوهای قبلی و شواهدی تجربی از مطالعات روان شناسی انگیزه و انگیزه زبان دوم، سیستم خودهای انگیزشی زبان دوم را به عنوان مدلی با سه جنبه پیشنهاد داد که عبارتند از خود آرمان زبان، خود باید زبان و تجربه یادگیری زبان؛ خود آرمان زبان جنبه زبانی خود آرمان یک شخص است و نماینده تصویری آرمانی از نوع کاربر زبانی است که شخص آرزوی آن را داشته باشد. مثلا اگر شخص بخواهد به کاربر زبانی فصیحی که با دوستان بین المللی ارتباط برقرار می کند تبدیل شود، تصویر آرمانی وی از خود به عنوان یک عامل انگیزه قوی برای کاهش اختلاف بین خود کنونی یا واقعی و خود آرمان وی عمل می کند. خود باید زبان دوم مستقیما منجر به افزایش تلاش هدف می شود و تاثیر آنچنانی بر نگرش فراگیران نسبت به یادگیری زبان انگلیسی ندارد، که نشانگر این مطلب است انگیزه ای که از خود باید زبان دوم سرچشمه می گیرد چنان موقتی است که احتمالا به یادگیری زبان تا سطوح بالای توانایی منجر نمی شود. خود باید زبان جنبه زبانی خود باید شخص است. این جنبه کمتر درونی شده به ویژگی هایی اطلاق می شود که شخص عقیده دارد باید دارا شود (مانند وظایف، مسئولیت ها، یا اجبارهای مختلف) [۷]. اهمیت سیستم خودهای انگیزشی زبان دوم در فرایند یادگیری زبان انگلیسی این است که برای بعضی زبان آموزان، انگیزه اولیه یادگیری زبان از هیچ تصویر درونی یا بیرونی سرچشمه نمی‌گیرد بلکه بیشتر از درگیری موفقیت آمیز با فرایند واقعی یادگیری زبان ناشی می‌شود [۸]. خودهای آینده مطلوب به صورت خودکار فاقد ویژگی‌های انگیزشی هستند و قابلیت انگیزشی آنها به ویژگی‌هایی چون آسانی، میزان تکرار شکل‌گیری خود آینده در ذهن و فعال شدن آن در حافظه کاری بستگی دارد [۹]. مطالعاتی که در این زمینه در کشورهای چین، ژاپن و ایران انجام شدند نشان دادند که این متغیر نه تنها با انگیزه زبان به طرز معنی داری همبستگی دارد بلکه پراکندگی بیشتری را در تلاش هدف یادگیرندگان و یادگیری زبان نشان می‌دهد [۱۰]. همچنین پژوهشی نشان داد بین سطوح انگیزش با اضطراب درس زبان انگلیسی رابطه معنی داری وجود دارد [۱۱]. تجربه یادگیری زبان دوم (Second language learning experience) بیشترین تاثیر را روی رفتار انگیخته دارد و تجربه یادگیری عبارت است از نگرش یادگیرندگان نسبت به یادگیری زبان دوم که می تواند تحت تاثیر محرک های بی واسطه موقعیتی محیط یادگیری و تجربه فردی قرار گیرد [۱۲]. همچنین تجربه یادگیری زبان، یعنی لذت یادگیری، لذت بردن از فضای کلاس و روش آموزشی، نقش کلیدی در یادگیری زبان دوم ایفا می کند. آن‌ها از تجربه یادگیری زبان به عنوان عامل حفظ و تقویت انگیزش یادگیری زبان دوم نیز یاد می کنند، زیرا در شرایط

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

مطلوب و با بهره مندی از تجربه یادگیری دلپذیر، دانش‌آموزان بهتر به هدف یادگیری دست خواهند یافت [۱۳].

یادگیری و عملکرد مناسب در زبان انگلیسی به دلیل فراگیری در بسیاری از فرایندهای ارتباطی در جهان حال حاضر و نقش موثر آن در تعاملات با دیگر جوامع مبرهن می باشد و شناسایی عوامل شناختی و رفتاری مانند انگیزش و اضطراب در فرایند یادگیری زبان انگلیسی می تواند موجب بهبود و ارتقای روش های آموزشی مناسب و افزایش یادگیری گردد. لذا با توجه به اهمیت یادگیری زبان دوم در دنیای پرچالش امروز و دغدغه‌هایی که در راه یادگیری زبان دوم به ویژه زبان انگلیسی وجود دارد، محقق در نظر دارد به بررسی متغیرهای روان شناختی مرتبط با یادگیری زبان انگلیسی پرداخته و در قالب ارائه یک مدل به این سوال پاسخ دهد که آیا سیستم خودهای انگیزشی زبان با میانجی‌گری اضطراب زبان انگلیسی بر عملکرد زبان انگلیسی دانش آموزان دختر متوسطه اول اثر دارد؟

نمودار ۱. مدل مفهومی فرضی[پیشنهادی] پژوهش با توجه به پیشینه تحقیقاتی

روش ها

این پژوهش با توجه به هدف آن از نوع پژوهش های کاربردی و از لحاظ شیوه گردآوری داده ها به صورت مقطعی و تحلیل آنها به روش توصیفی و از نوع پژوهش های همبستگی مبتنی بر روش مدل یابی معادلات ساختاری [SEM] می باشد. جامعه آماری شامل تمامی دانش آموزان دختر سال سوم متوسطه شهرستان بابل در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ به تعداد ۲۹۰۴ نفر تشکیل دادند. در این پژوهش برای تعیین حجم نمونه در روش مدلیابی و داشتن ۸ متغیر آشکار و اختصاص ضریب ۲۵ و با احتمال وجود پرسشنامه های ناقص۲۶۰ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. نمونه با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای با مراجعه به مدارس مورد نظر در شهر بابل دانش آموزان دختر انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری بدین صورت بود که در مرحله اول از بین دو منطقه شهر بابل یک منطقه به تصادف انتخاب شد. سپس از بین تعداد ۱۸ مدرسه منطقه تعداد ۱۰ مدرسه به تصادف انتخاب گردید. در نهایت از بین ۲۰ کلاس موجود در ۱۰ مدرسه به صورت تصادفی تعداد ۱۱ کلاس به تصادف انتخاب شد. در فرایند نمونه گیری در ابتدا توضیحات مقدماتی در خصوص هدف پژوهش و نحوه همکاری و تکمیل ابزارها به دانش آموزان در کلاس داده شده و پس از کسب رضایت در خصوص اجرا طرح، پرسشنامه ها در اختیار دانش‌آموزان گروه نمونه قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در آمار توصیفی از میانگین و انحراف استاندارد و در سطح آمار استنباطی از مدل یابی معادلات ساختاری با نرم افزارهای SPSS ۲۴ و Amos ۲۳ استفاده شد. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش عبارتند از:

– پرسشنامه اضطراب یادگیری زبان انگلیسی: این پرسشنامه گسترش یافته مقیاس اضطراب کلاس زبان خارجی هوروتیز و همکاران (۱۹۸۶) و شامل ۳۳ گزینه می باشد. هر آیتم در مقیاس اضطراب کلاس زبان را بر یک طیف ۵ نقطه ای مقیاس لیکرت از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف تنظیم شده است. نمره گذاری سئوالات برای عبارات مثبت از ۵ تا ۱ و برای عبارات منفی بصورت منفی و وارونه محاسبه می‌شود. دامنه احتمالی نمرات از ۳۳ تا ۱۶۵ بود که کسب نمره بالاتر به منزله سطح بالاتری از اضطراب فراگیران در درس زبان می‌باشد. در این پرسشنامه خرده مقیاس‌های اضطراب ارتباطی، ترس از ارزشیابی منفی زبان و اضطراب امتحان زبان سنجیده می شود. ضریب بازآزمایی نسخه اولیه این آزمون بر روی دانشجویان دانشگاه تگزاس برابر با ۰/۹۳، و بعد از یک دوره ۸ هفته‌ای برابر با ۰/۸۳ محاسبه شد. اعتبار کلی این آزمون به زبان های مختلف از طریق آلفای کرانباخ در ژاپن۰/۹۴؛ در اسپانیا بالای ۰/۸۱؛ قطر بالای ۰/۸۰؛ و در چین برای ترس از ارزیابی منفی ۰/۸۸، اضطراب آزمون ۰/۸۹، و اضطراب ارتباطی ۰/۹۱ برآورد شد. در ایران پرسشنامه ترجمه و بر روی دانش آموزان شهر تهران اجرا شد. برای بررسی روایی وابسته به ملاک، این آزمون و آزمون اضطراب کتل، همزمان بر روی دانش آموزان اجرا شد و ضریب همبستگی ۰/۴۵ به دست آمد. همچنین پایایی آزمون با روش دونیمه کردن ۰/۸۶ محاسبه شد[۱۴]. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ به ترتیب برای اضطراب ارتباطی ۰/۶۹، اضطراب امتحان ۰/۷۴ و

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

ارزشیابی منفی ۰/۷۲ بدست آمده است.

– پرسشنامه سیستم خودهای انگیزشی زبان: این پرسشنامه توسط تاگوچی، مجید و پاپی در سال ۲۰۰۹ بر اساس نظریه زولتان دورنی (۲۰۰۳) ساخته شد. آزمون با استفاده از مقیاس شش درجه ای لیکرت (عدد ۶ نشان دهنده کاملا" موافقم و ۱ نشان دهنده کاملا" مخالفم) سنجیده می‌شود. پایایی نسخه اولیه این آزمون با استفاده از روش آلفای کرانباخ در ژاپن برای تمام خرده مقیاس ها بالاتر از ۰/۷۶، در چین و ایران بالاتر از ۰/۷۵ به دست آمد [۱۰]. در ایران نسخه تجدیدنظر شده این پرسشنامه شامل ۲۴ سوال مورد بررسی قرار گرفت. چهار بخش این پرسشنامه هر کدام شامل۶ سوال (جمعاً ۲۴ سوال) هستند به شرح زیر است: خود– بایدی زبان انگلیسی، خود– آرمان زبان انگلیسی، تجربه یادگیری زبان انگلیسی و تلاش هدفمند می باشد. همچنین اعتبار این آزمون با روش آلفای کرانباخ برای خود– باید زبان انگلیسی ۰/۸۲، خود– آرمانی زبان انگلیسی ۰/۷۶، تجربه یادگیری زبان انگلیسی ۰/۸۰ و تلاش هدفمند ۰/۷۴؛ به دست آمد [۱۱]. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ به ترتیب برای خود–باید زبان انگلیسی ۰/۸۲، خود– آرمان زبان انگلیسی ۰/۷۱، تجربه یادگیری زبان انگلیسی ۰/۹۱ و تلاش هدفمند ۰/۸۷ بدست آمده است.

–عملکرد زبان انگلیسی: جهت سنجش عملکرد زبان انگلیسی از نمره پایان ترم دانش آموزان استفاده شد.

روش اجرای پژوهش بدین صورت بود که بعد از اخذ مجوز از اداره آموزش و پرورش و انتخاب نمونه، با دریافت اجازه از مدیر مدرسه و هماهنگی با دانش آموزان گروه نمونه، پرسشنامه‌های فوق روی آنها اجرا شد و به همراه نمره پایان ترم زبان انگلیسی آنها اطلاعات جمع آوری شد. لازم به ذکر است تمامی ملاحظات اخلاقی در این پژوهش رعایت شده است؛ به طوری که هم رضایت کتبی تمام دانش‌آموزان جلب شد و از اهمیت موضوع و محرمانه ماندن اطلاعاتشان گفته شد. همچنین قبل از اجرا مجوزهای کتبی لازم از بخش حراست اداره آموزش و پرورش گرفته شد و پرسشنامه‌ها مورد تأیید قرار گرفت.

یافته‌ها

در ابتدا پس از بررسی پیش فرض‌های آماری مدل اندازه–گیری سه متغیر پژوهش بررسی و تایید شد.

نتایج مندرج در جدول [۱] مقادیر بدست آمده از میانگین و انحراف استاندارد متغیرها را در آمار توصیفی نشان می دهد و همچنین در بررسی نرمالی داده ها با آزمون کلموگروف اسمیرونوف وضعیت تمام متغیرها نرمال می باشد.

جدول۱. نتایج آمار توصیفی و بررسی نرمالی داده ها با آزمون کلموگروف اسمیرونوف

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کلموگروف اسمیرونوف	
			مقدار	معنی داری
خود باید زبان	۱۶/۹۸	۵/۰۲	۰/۸۰۷	۰/۵۳۳
خود آرمانی زبان	۱۵/۱۵	۴/۸۵	۱/۱۹۱	۰/۱۱۷
تلاش هدفمند	۱۶/۳۶	۵/۳۴	۰/۹۸۳	۰/۲۸۸
تجربه یادگیری زبان	۱۶/۹۶	۵/۰۴	۰/۸۶۷	۰/۴۴۰
سیستم خودهای انگیزشی زبان	۶۵/۸۱	۱۸/۱۶	۱/۰۵۷	۰/۱۹۶
اضطراب ارتباطی	۳۶/۸۸	۵/۵۷	۰/۹۴۳	۰/۳۳۶
اضطراب امتحان	۵۰/۵۶	۸/۴۱	۱/۰۰۵	۰/۲۶۵
ترس از ارزشیابی منفی	۲۲/۸۹	۳/۹۷	۰/۸۳۴	۰/۴۹۱
اضطراب زبان انگلیسی	۱۱۰/۳۸	۱۵/۱۹	۰/۹۵۳	۰/۳۲۴
عملکرد زبان انگلیسی	۱۶/۹۵	۳/۵۴	۰/۹۵۴	۰/۳۲۳

جدول۲. ماتریس همبستگی پیرسون خرده مقیاس‌های سیستم‌های خودهای انگیزشی و اضطراب زبان‌انگلیسی با عملکرد زبان انگلیسی

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
خود باید زبان	۱									
خود آرمانی زبان	.۶۹**	۱								
تلاش هدفمند	.۶۸**	.۷۰**	۱							
تجربه یادگیری زبان	.۴۷**	.۷۷**	.۶۴**	۱						
سیستم خودهای انگیزشی زبان	.۹۳**	.۸۶**	.۸۹**	.۸۹**	۱					
اضطراب ارتباطی	-.۰۹	-.۲۲**	-.۱۴*	-.۰۹	-.۱۴*	۱				
اضطراب امتحان	-.۱۲*	-.۲۱**	-.۱۸**	-.۱۱*	-.۱۲*	.۶۳**	۱			
ترس از ارزشیابی منفی	-.۰۴	-.۱۹**	-.۰۴	-.۰۱	-.۰۲	.۶۲**	.۵۹**	۱		
اضطراب زبان انگلیسی	-.۱۱*	-.۲۵**	-.۱۶**	-.۱۰*	-.۱۲*	.۸۶**	.۹۰**	.۸۰**	۱	
عملکرد زبان انگلیسی	.۲۳**	.۱۹**	.۲۳**	.۲۰**	.۲۶**	-.۱۸**	-.۲۱**	-.۱۶*	-.۱۸**	۱

*در سطح ۰/۰۵ معنی داری است. **در سطح ۰/۰۱ معنی داری است.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

نتایج مندرج در جدول [۲] همبستگی منفی معنی داری بین باورهای معرفت شناختی و اضطراب زبان انگلیسی با عملکرد زبان انگلیسی در دانش آموزان را نشان می دهد و بین خرده مقیاس های سیستم خودهای انگیزشی زبان با عملکرد زبان انگلیسی در دانش آموزان همبستگی معکوس وجود دارند.

نتایج مندرج در جدول [۳] مقدار RMSEA برابر با ۰/۰۴۶ می‌باشد لذا این مقدار کمتر از ۰/۱ است که نشان دهنده این است که میانگین مجذور خطاهای مدل مناسب است و مدل قابل قبول می باشد. همچنین مقدار کای دو به درجه آزادی (۲/۱۹۶) بین ۱ و ۳ می‌باشد و میزان شاخص GFI، CFI و NFI نیز تقریبا برابر و بزرگتراز ۰/۹ می باشد که نشان می دهند مدل متغیرهای پژوهش مدلی مناسب است.

با توجه به جدول [۴] بر آورد اندازه اثر مستقیم را به روش حداکثر درست نمایی نشان می دهد و به طور مشخص مسیرهای اثر مستقیم سیستم خودهای انگیزشی زبان و اضطراب زبان انگلیسی بر عملکرد زبان انگلیسی به ترتیب با مقادیر ۰/۳۹ و ۰/۲۸- در سطح ۰/۰۰۱ معنی دار هستند.

با توجه جدول [۵] با توجه به مقادیر استاندارد شده (β)، مسیرهای غیر مستقیم در نظر گرفته شده سیستم خودهای انگیزشی زبان بر عملکرد زبان انگلیسی با میانجی‌گری اضطراب زبان انگلیسی با مقدار اثر ۰/۳۴۱ و مقدار ضریب تبیین ۰/۳۰۷ با توجه به روش برآورد بوت استرپ و سطح معنی داری (۰/۰۰۱) بدست آمده مورد تایید واقع گردید.

با توجه به آماره های بدست آمده از سه شاخص اساسی مطلق، تطبیقی و مقتصد، مدل پژوهش مورد تایید واقع گردید و به طور کلی دو متغیر توان پیش بینی (R2=۰/۳۰) از متغیر عملکرد زبان انگلیسی را دارا می باشند، که ۳۰ درصد عملکرد زبان انگلیسی توسط متغیرهای سیستم خودهای انگیزشی زبان و اضطراب زبان انگلیسی در مسیرهای مستقیم و غیر مستقیم قابل تبیین می باشد.

جدول ۳. شاخص های برازش حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها و متغیر ها

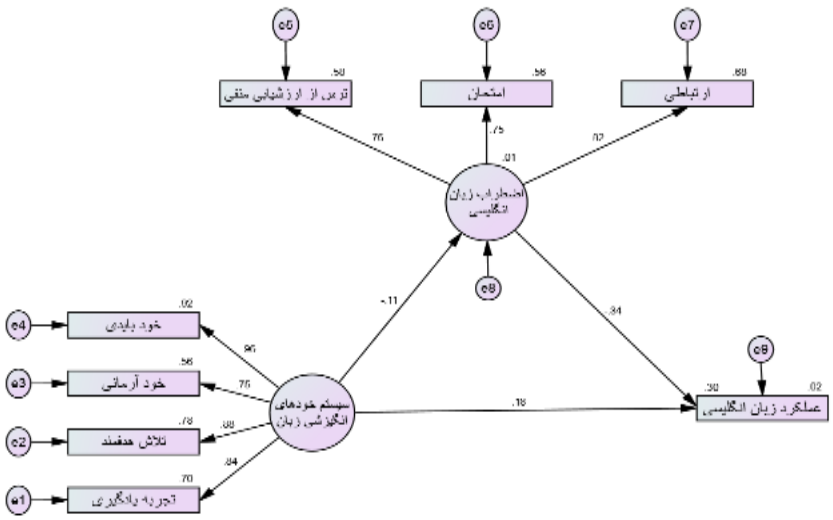
نام آزمون	توضیحات	مقادیر قابل قبول	مقدار به دست آمده
χ2/df	کای اسکوئر نسبی	<۳	۲/۱۹۶
RMSEA	ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	<۰/۱	۰/۰۴۶
GFI	شاخص برازندگی تعدیل یافته	>۰/۹	۰/۹۹۷
NFI	شاخص برازش نرم	>۰/۹	۰/۹۹۱
CFI	شاخص برازش مقایسه ای	>۰/۹	۰/۹۸۹
DF	-	-	۱۱۸

جدول ۴. برآورد مستقیم مدل با روش حداکثر درست نمایی [maximum likelihood]

متغیر	مقدار B استاندارد نشده	مقدار β استاندارد شده	R2	معنی‌داری
سیستم خودهای انگیزشی زبان بر عملکرد زبان انگلیسی	۰/۳۹	۰/۱۸	۰/۰۳	۰/۰۰۱
اضطراب زبان بر عملکرد زبان انگلیسی	-۰/۲۸	-۰/۱۱	۰/۰۲۸	۰/۰۰۱

جدول ۵. برآورد غیر مستقیم مدل با استفاده از روش بوت استرپ [bootstrap]

متغیر	β	R2	حد پایین	حد بالا	معنی‌داری
سیستم خودهای انگیزشی زبان بر عملکرد زبان انگلیسی با میانجی‌گری اضطراب زبان انگلیسی	۰/۳۴۱	۰/۳۰۷	-۰/۴۵۹	-۰/۲۶۲	۰/۰۰۱

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

نمودار ۲. مدل نهایی آزمون شده به همراه ضرایب مسیر استاندارد شده

بحث

هدف پژوهش مدل یابی خودهای انگیزشی زبان انگلیسی بر اساس عملکرد زبان با نقش میانجی اضطراب یادگیری زبان انگلیسی در دانش آموزان مقطع دوم متوسطه بود. نتایج نشان داد با توجه به مدل نهایی تحقیق به طور کلی متغیر برونزا توان پیش بینی ۳۰ درصدی متغیر عملکرد زبان انگلیسی را دارا می باشد و به طور کلی مدل پژوهش مورد تایید واقع گردید. این نتایج با یافته های [۱۱، ۱۲، ۱۳و ۶] همسو می باشد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت در یادگیری ساختار هدفی عملکردی، محیطی را توصیف می‌کند که در آن محیط، به دانش‌آموز تفهیم می‌شود که موفق بودن به معنی اخذ پاداش‌های بیرونی، نشان دادن توانایی بالا و داشتن عملکردی بهتر از دیگران است که این نیز به نوبه خود شرایط ایجاد اضطراب را فراهم آورده و تأثیر منفی بر یادگیری و عملکرد درس زبان دارد [۱۵]. یادگیری زبان خارجی با اضطراب همراه است و استفاده از راهبردهای یادگیری به عنوان قضاوت‌های یادگیرنده در خصوص مفید بودن، جالب بودن، و اهمیت محتوای یک درس، سبب می‌شود دانش‌آموزان با ادراک مثبت از سودمندی کلاس برای تحقق اهداف آینده خود بیشتر از سایرین در تکالیف درسی به صورت خودانگیخته درگیر شده و کمتر دچار هیجانات منفی از قبیل اضطراب شوند، راهبردهای یادگیری مؤثرتری به کار ببرند، سخت‌کوش تر باشند و عملکرد بهتری در مدرسه داشته باشند [۱۶]. از طرفی، این احساس تنش، خجلت، ترس، دلهره و نگرانی از ارزیابی منفی دیگران که گاه، تولنایی مخاطره کردن در موقعیت‌های مختلف یادگیری از جمله ایجاد تماس و برقراری ارتباط مستقیم و گفتگوی رودررو را از فرد زبان‌آموز سلب می‌کند، با ایجاد اختلال در تمرکز و توجه فراگیر زبان خارجی، موجب ضعف در قدرت یادگیری شده و امکان دستیابی افراد را به پیشرفت تحصیلی و کسب موفقیت‌های علمی کاهش می‌دهد [۳]. در ساختار انگیزشی زبان تجربه یادگیری زبان دوم به انگیزه های مرتبط به محیط بی واسطه و فوری یادگیری مربوط می شود. انگیزه یادگیری زبان چیزی بیشتر از یک کد ارتباطی است که می تواند به طور مشابه با سایر رشته های دانشگاهی یاد گرفته شود و در نتیجه به طور معمول الگوهایی هایی را ایجاد کرده لند که زبان دوم را به ‘‘هسته’’ شخصی یک فرد مرتبط می کند و بخش مهمی از هویت شخص را شکل می دهد. اگرچه در زمینه انگیزش، خودها اجزای اصلی این سیستم هستند، اما هنگامی که بحث یادگیری یک زبان خارجی به میان می آید باید جزء سومی را هم به آن اضافه کرد و آن تاثیر محیط بر یادگیری و تجربه یادگیری (کلاس درس، معلم، برنامه درسی، .....) است. در بین ابعاد سیستم خودهای انگیزشی زبان دوم این بعد بیشترین تاثیر را بر تلاش هدفمند دارد. اهمیت این بعد از آنجاست که برای بعضی زبان آموزان، انگیزه اولیه برای یادگیری زبان از هیچ تصویر درونی یا بیرونی سرچشمه نمی گیرد، بلکه بیشتر از درگیری موفقیت آمیز با فرآیند واقعی یادگیری زبان ناشی می شود [۷]. دانش آموزانی که در زمینهٔ یادگیری احساسِ لیاقت و کارآمدی بیشتری می کنند و به احتمال زیاد، از راهبردهای شناختی یادگیری سطح بالا از قبیل خود نظم دهی فراشناختی استفاده کرده و به دنبال آن به پیامدهای یادگیری بهتر دست می یابند؛ در این میان چنانچه زیرساخت های آموزشی همانند روش های آموزشی و کلاس ها موجود باشد و پتانسیل های روانشناختی همانند اشتیاق و انگیزش در فرد شکل گرفته باشد، سبب می گردد این فرایند یادگیری بسیار تسهیل یابد [۱۷]. در مرور یافته‌های مرتبط با ساختارهای هدفی آمده است که فرد با ادراک از هدف یادگیری، بر رشد شایستگی و مهارت در یک تکلیف تحصیلی تمرکز می‌کند [۱۸]. نکته مهم در یادگیری زبان باورهای فرد در مورد یادگیری است که میتواند سطح انگیزش فرد را بالا ببرد. باورهای فردی افزایشی می‌تواند انگیزش، تمرکز و پردازش اطلاعات یادگیرندگان را بهبود بخشد و در مقابل باورهای قطعی نوعی بدبینی در یادگیرندگان نسبت به یادگیری به وجود می آورد و می‌تواند به عدم خودکنترلی فرد در فرایند یادگیری منجر شود، این عدم خودکنترلی به نقص توجه، نقص در تمرکز، نقص در پردازش اطلاعات و عدم تنظیم فعالیت های یادگیری منجر شود [۱۹]. باورهای افزایشی با اضطراب پایین در ارتباط است، زیرا چنین باوری موجب می شود که یکسری عوامل میانجی مانند سطح تلاش فرد، راهبردهای یادگیریی که فرد میتواند استفاده کند و اهداف پیشرفتی مورد پذیرش یادگیرندگان تحریک شود؛ این امر موجب تسهیل موفقیت فرد شده و بنابراین انتظار موفقیت را افزایش می دهد [۷].

در پایان می توان بیان کرد که در فرایند یادگیری زبان نگرش مثبت معلم و دانش‌آموز به زبان نیز می‌تواند به کاهش اضطراب و افزایش انگیزش کمک کند. انتظار دانش‌آموزان باید با سرعت یادگیری آنها منطبق باشد آنها نباید انتظار داشته باشند که در مدت کوتاهی زبان را فراگیرند. در واقع در مسیر یادگیری زبان هر کسی اشتباه هایی می‌کند، بنابراین دانش‌آموز نباید زمانی که پاسخش درست نیست احساس بدی داشته باشد. بنابراین، به نظر طبیعی می رسد که عوامل هیجانی و عاطفی، به خصوص مهارت های درون فردی و توانایی های مدیریت استرس، می توانند از اهمیت زیادی در زمینه یادگیری برخوردار باشند. همچنین، تغییر واکنش منفی و کاهش اضطراب فراگیران زبان در حیطه آموزشی با ایجاد محیطی آرام و دلنشین و تلاش برای تغییر این نگرش و رفتار از وظایف مسلم مدرسان و زبان آموزان به شمار می آید.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

از محدودیتهای پژوهش حاضـر می‌توان به محدود بودن ابزار اندازه‌گیری به پرسـشـنامه و عدم اسـتفاده از سـایر ابزارها است. نتایج حاصله در این پژوهش در مجموع توانستند بخشی از واریانس را تبیین نمایند؛ لذا پیشـــنهاد می‌شـــود به‌منظور تبیین واریانس باقیمانده، پژوهش‌هایی با تمرکز بر سایر عوامل فردی و اجتماعی مؤثر در این زمینه و متغیرهای دیگر صـــورت گیرد. همچنین پیشنهاد می شود در تحقیقات مشابه بعدی از روشهای دیگری نظیر مصاحبه نیز استفاده شود و این پژوهش را روی افراد و گروه‌های مختلف و دانش‌آموزان و دانشـجویان شـهرهای مختلف اجرا شود تا نتایج تعمیم‌پذیری بیشتری داشته باشد.

نتیجه گیری

به نظر می رسـد سـیسـتم های انگیزشـی ناکارآمد و راهبردهای یادگیری نامناســـب می تولند ســـبب افزایش اضـطراب یادگیری زبان گردد و باید سـعی کرد تا میزان تأثیر ارزشـــیابی توصـــیفی را در بروز و رشـــد خلاقیت، انگیزش تحصـــیلی دانش آموزان و بهبود یادگیری نشـــان داد، و از طرفی بایســـتی با توجه به تاثیرات این ســـازه های روانشـناختی در سطح اضـطراب تجربه شـده، متولیان آموزشی در گام نخست با توجه به اهمیت یادگیری زبان دوم در ارتباطات و تعاملات اجتماعی از یک ســـو و ارتقا دایره دانش از جانبی دیگر، بایسـتی به سـاختاری های یادگیری همانند آموزش اسـتفاده از راهبردهای مناسـب و بهبود سـیسـتم های انگیزشـی با کاربردی نمودن تاثیرات و نقش زبان در رشـد فردی و اجتماعی روش های موثر در این جهت ارایه نمایند.

ملاحظات اخلاقی

این مقاله برگرفته از رساله دکترای نویسنده اول مقاله با کد تاییدیه اخلاق مصوبه از دانشگاه آزاد واحد بابل IR.IAU.BABOL.REC.1397.010 می باشد.

سهم هر نویسنده

نویسنده اول اطلاعات را جمع آوری نمودند.
نویسنده دوم در روش شناسی و نظارت علمی مقاله فعالیت نمود.
نویسنده سوم مشاوره و کارهای آماری مقاله را انجام داد.
نویسنده چهارم در تدوین بحث فعالیت نمود.

تضاد منافع

این مطالعه به صورت مستقل و بدون حمایت مالی هیچ گونه سازمانی انجام شد و تمامی یافته های آن با دقت جمع آوری و تحلیل شده است، و هیچ گونه تضاد منافع وجود نداشته است.

سپاس گزاری

این پژوهش در مدارس مقطع متوسه شهر بابل انجام شد و بدین وسیله از مسئولین محترم اداره آموزش و پرورش، دانش آموزان و فرهنگیان و تمامی کسانی که در اجرای این پژوهش همکاری کرده اند، صمیمانه تشکر و قدردانی می شود.

منابع

1. Bayat M, Hashemi Z, Naghsh Z. Predictive model of English language practice: the role of homework, English self-efficacy, perception of the class-purpose structure, foreign language anxiety and cognitive strategies. Research in Education System. 2016; 9(31): 255-285. [Persian]
2. Yang QF, Chang SC, Hwang GJ, Zou D. Balancing cognitive complexity and gaming level: Effects of a cognitive complexity-based competition game on EFL students' English vocabulary learning performance, anxiety and behaviors. Computers & Education. 2020; 148:103808.
3. Horwitz EK, Horwitz MB, Cope J. Foreign language classroom anxiety. The Modern language journal. 1986;70(2):125-32.
4. Amiri M, Ghonsooly B. The Relationship between English Learning Anxiety and the Students' Achievement on Examinations. Journal of Language Teaching and Research. 2015; 6(6):855-865. [Persian]
5. Leona NL, van Koert MJ, van der Molen MW, Rispens JE, Tijms J, Snellings P. Explaining individual differences in young English language learners' vocabulary knowledge: The role of Extramural English Exposure and motivation. System. 2021; 96:102402.
6. Chen SA. Motivation and possible selves: An interview study of Taiwanese EFL learners. Language Education in Asia. 2012; 3(1): 50-59.
7. Dornyei Z. The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates;2005.
8. Abdolah Zade E, Papi M. The L2 Motivational System, L2 Anxiety and Reaction Behavior among Iranian Learners of English. Technology Education. 2007; 3(3):193-204. [Persian]
9. Zhang H, Dai Y, Wang Y. Motivation and second foreign language proficiency: The mediating role of Foreign Language Enjoyment. Sustainability. 2020;12(4):1302.
10. Taguchi T, Magid M, Papi M. The L2 Motivational Self System among Japanese, Chinese, and Iranian Learners of English: A Comparative Study. In: Dörnye Z. and Ushioda E, Eds. Motivation, Language Identity and the L2 Self, Multilingual Matters, Bristol,A comparative study and Multilingual Matters. Motivation, Language Identity. 2009; 2: 66-97.
11. Homayouni AR, Abdollahi MH, Hashemi S, Farzad V, Dortaj F. Social Changes and Need of Learning English: Modelling of Emotional Intelligence and English language Anxiety in Bilingual's Society. Sociological Studies of Youth. 2020;11(39):137-1346.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]

12. Papi M .The L2 motivational self-system, L2 anxiety, and motivated behavior: A structural equation modeling approach. System. 2010; 38(3): 467-479.
13. Tan T G, Lim T H, Hoe F T. Analyzing the Relationship between L2 Motivational Self System and Achievement in Mandarin. International Academic Research Journal of Social Science. 2017; 3(1): 104-108.
14. Esfandabad H, Emamipour S. The effect of foreign language anxiety on foreign language learning in second and high school students in Tehran. Research Quarterly Research Institute of Humanities and Social Sciences, Jahad University. 2000; 5:69-78. [Persian]
15. Liao H C, Wang Y H. Using comprehension strategies for students' self-efficacy, anxiety, and proficiency in reading English as a foreign language. Social Behavior and Personality: an international Journal. 2018; 46(3): 447-458.
16. Falout J, Elwood J, Hood M. Demotivation: Affective states and learning outcomes. System. 2009;37(3):403-17.
17. Midgley C, Urdan T. Academic self-handicapping and achievement goals: A further examination. Contemporary educational psychology. 2001; 26(1): 61-75.
18. Bashori M, van Hout R, Strik H, Cucchiarini C. Effects of ASR-based websites on EFL learners' vocabulary, speaking anxiety, and language enjoyment. System. 2021, 1;99:102496.
19. Schommer Aikins M, Unruh S, Morphew J. Epistemological belief congruency in Mathematics between vocational technology students and their instructors. Journal of Education and Training Studies. 2015; 3(4): 137-145.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-20]